

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

**WWF Magyarország
Alapítvány**

1141 Budapest
Álmos Vezér útja 69.A

Tel: +36 1 214 55 54
Fax: +36 1 212 93 53
panda@wwf.hu
wwf.hu

Dr. Fazekas Sándor úr részére
miniszter

Földművelésügyi Minisztérium
Budapest
Kossuth L. tér 11.
1055

Tisztelt Miniszter Úr!

Értesülve az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény módosítási szándékáról, a közzétett koncepció ismeretében engedje meg, hogy fajsúlyos szakmai hibákra és aggályokra hívjuk fel figyelmét.

A WWF Magyarország, a Magyar Természetvédők Szövetsége és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, mint a három legnagyobb hazai természetvédelmi civil szervezet, mindenkor olyan megoldásokat keresett a természeti és fenntarthatósági problémák megoldására, melyek nem csupán környezeti, hanem gazdasági és társadalmi szempontok szerint is működőképesek és életszerűek. Ebből a nézőpontból szemlélve támogatható és szükséges, hogy a gyors környezeti és társadalmi változásokra, valamint az erdőgazdálkodók, erdőtulajdonosok érdekeire tekintettel módosítások kerüljenek a jelenleg hatályos Erdőtörvénybe. Az ország minden polgára számára fontos közérdekű célok – kiemelten a természeti értékek védelme és a közjóléti szolgáltatások biztosítása – azonban nem sérülhetnek ennek következtében.

A legfontosabb kifogásaink a koncepcióval kapcsolatban:

- Az erdők természeti értékeinek megőrzését biztosító előírások gyengítésére tesz javaslatot
- A természetközeli erdőgazdálkodás háttérbe szorítása mellett érvel
- Az éghajlatváltozásra történő felkészüléshez szakmailag téves irányokat ajánl
- Általános megközelítést képvisel, amely nem tesz világos utalást az ország különféle tulajdonú, természetességű és rendeltetésű erdeiben folyó gazdálkodás differenciált szabályozásának szükségességére

Szakmai kifogásaink mellett meg kell említenünk a koncepció módosítás indokait alátámasztó téves érvrendszert is. A koncepció a megélhetés, a klímaváltozás és a természeti állapot témaköreire hivatkozva, tudományos alátámasztottság nélkül von le hibás következtetéseket. Ezt jól demonstrálja a „*A NATURA 2000 nem lehet a nemzeti természetvédelem terjeszkedésének eszköze.*” mondat is, amelynek és amelyhez hasonlóknak azt gondoljuk, hogy a természetvédelemért felelős minisztérium egyetlen anyagában sem szabadna szerepelnie.

Tisztelt Miniszter Úr!

Az erdőtörvény módosításának koncepciójából három témakört emelnénk ki, melyekkel kapcsolatban alapvető fenntartásaink vannak. Észrevételeink megfogalmazásával a szélesebb alapokon nyugvó szakmai párbeszéd kialakítását kívánjuk elősegíteni.

Az erdők gazdasági és közérdekű funkciói összehangolásával kapcsolatos kérdések

Az erdőtörvény módosításának koncepciója az erdők gazdasági funkcióinak erősítését irányozza elő a védelmi és közjóléti funkciók háttérbe szorítása mellett. Véleményünk szerint ez semmiképpen nem jelenti a funkciók megfelelő összehangolását, és nem szolgálja a fenntartható erdőgazdálkodás világszerte elfogadott alapelveinek érvényesülését.

A fenntartható erdőgazdálkodás fogalmát a hatályos Erdőtörvény 2§(1) pontja részletesen, szakmailag megalapozottan és különböző társadalmi elvárások integrálásával határozza meg, amely így tartalmazza a faanyagtermelés tartamosságának biztosítása mellett az erdő védelmi és közjóléti funkcióinak megőrzését is a gazdálkodás során. A fenntartható erdőgazdálkodás fogalmának megváltoztatását nem tartjuk indokoltnak és nem javasoljuk.

Az erdők gazdasági és egyéb funkciói nem minden esetben érvényesíthetők egyszerre, egyforma mértékben, minden erdőterületen. A magántulajdonú, gazdasági elsődleges rendeltetésű erdőkben jogos elvárás, hogy a fenntarthatóság szempontjából alapvető elvárásokon túl ne terhelje korlátozás a gazdálkodót. Magánerdők esetében az emelt szintű természetvédelmi vagy közjóléti fejlesztésekhez külső forrásokat szükséges biztosítani. Az őshonos fafajokból álló, védelmi vagy közjóléti rendeltetésű állami erdőterületeken – gondoljunk például a Bükk, a Mecsek, vagy a Budai-hegység védett erdeire – ezzel szemben a biológiai sokféleség, ritka növény- és állatfajok védelme, az erdő turisztikai, rekreációs értékeinek megőrzése, illetve az erdők által nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások (vízgazdálkodás, erózióvédelem, mikroklíma stabilizálás, levegőtisztaság védelem, stb.) folyamatos fenntartása a kiemelt cél.

A törvény módosítása során élesen el kell különíteni az erdőket tulajdon, elsődleges rendeltetés és természetesség alapján, és egyértelműen meghatározni, hogy a különböző szabályozások mely kategóriákra vonatkoznak. A differenciált szabályozás alapjait a jelenleg hatályos Erdőtörvény tartalmazza. A gazdálkodási korlátozások csökkentését célzó törvénymódosító javaslatokat mindenképp az erdőterület 60%-át kitevő gazdasági elsődleges rendeltetésű erdőkben lehet érvényesíteni, a fenntarthatóság követelményeinek figyelembe vételével. Meg kell jegyezni azonban, hogy az erdőtervi lehetőségeket a jelenlegi jogszabályi keretek között sem használjuk ki. Utalunk itt mindenképp az ún. nem-működő gazdasági erdők magas arányára. Ezért sem tudjuk támogatni a koncepció azon elemeit, amelyek a természetvédelmi korlátozások csökkentésével kívánják az erdők gazdasági funkcióját növelni.

A 2009-es erdőtörvény azon vívmányait, melyeket az erdészeti ágazat széles társadalmi párbeszéddel kísérve alapozott meg, álláspontunk szerint messzemenően meg kell őrizni. Ezek közé tartozik a fenntartható erdőgazdálkodás valamint a folyamatos erdőborítás fogalma (2.§, 5.§), az erdőtermészetességi kategóriák és üzemmódok definíciói (7.§, 29§), továbbá a különleges rendeltetésű állami erdőkre vonatkozó speciális előírások (10.§).

Magyarország természeti adottságainál fogva fából nem önellátó. Kifogásolható, hogy a koncepció ennek elérését célként fogalmazza meg, tekintet nélkül a fenntarthatóság alapvető szakmai követelményeire. Véleményünk szerint az erdészeti fő- és melléktermékek energetikai hasznosításával kapcsolatban ma Magyarországon eltúlzottak az elvárások, a fenntarthatósági szempontok figyelembevétele nélküli túlzott mennyiségű energetikai biomassa felhasználás természeti (erdők túlhasználata), társadalmi (szegények tűzifához jutásának nehezülése) és gazdasági (faipari felhasználás háttérbeszorulása) károkat okozhat.

Aktív természetvédelem fenntartható erdőgazdálkodás keretében

Elhibázottnak, és az Alaptörvénnyel messzemenően ellentétesnek tartjuk a koncepció azon elemeit, amelyek a természetvédelmi korlátozások fellazítását célozzák. Mint korábban rámutattunk, ennek országos szinten még a faanyagtermelés szempontjából megalapozott gazdasági indokai sincsenek. A természetvédelmi korlátozások a mindenkori erdőtörvények alapvető pillérét jelentik évszázadok óta, melyek meggyengítésével az erdők fenntarthatósága kerül veszélybe, ami beláthatatlan társadalmi és gazdasági veszélyeket hordoz. Intő példa, hogy a korábbi korok elhibázott fafajpolitikai döntéseinek következményei, így a tűzveszélyes, szélöntésnek, rovarkártevőknek és a klimatikus szélsőségeknek ellenállni nem képes állományok létrehozása, stb. – a mai generációk erdészeinek, természetvédelmi szakembereinek jelentenek problémát, és a mai társadalom kiadásait növelik, életminőségét rontják.

Fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a természeti értékeket és az ökoszisztéma szolgáltatásokat nem az ember hozta létre az erdőgazdálkodás során; azok az erdőhöz eredendően hozzátartoznak. A természeti értékek és ökoszisztéma szolgáltatások a korábbi évszázadok esetenként túl intenzív erdő igénybevétele, illetve rövidtávú érdekek által vezérelt gazdálkodási gyakorlata mellett, és sok helyütt csak töredékesen maradtak fenn. Megőrzésük biztosítása, sőt helyreállításuk ezért a mai kor számára vált kiemelt feladattá, melyet különösen sürgetővé tesz az éghajlatváltozás elleni globális küzdelem. A gazdasági céllal végzett, de környezeti oldalról is jól átgondolt mértékű és jellegű erdőgazdálkodás – különösen a természetközelinek tekinthető szálaló üzemmód – valóban képes megőrizni a gazdasági funkciók érvényesülése mellett az erdő természeti értékeinek, és ökoszisztéma szolgáltatásainak jelentős részét. A termőhelynek megfelelő fafajokból álló erdők ugyanakkor ma is önfenntartó rendszereknek tekinthetők. Fenntartásukhoz nem feltétel a faanyagtermelő erdőgazdálkodás, mint „aktív természetvédelem”, ami most is megfigyelhető a faanyagtermelést nem szolgáló erdőterületeken, vagy az erdőrezervátumokban. Az erdőrezervátumok, fokozottan védett erdők, illetve a nemzeti parkok ún. természeti övezeteinek fakitermeléstől mentesítése továbbra is egyértelmű cél, amelynek lehetőségét az Erdőtörvényben is támogatni szükséges.

A védelmi rendeltetésű, különösen a fokozottan védett állami erdők egy részében ugyanakkor indokolt lenne bevezetni a természetvédelmi kezelés gyakorlatát – amelynek célja az erdő természetességének helyreállítása és növelése, erdészeti módszerekkel.

Ugyancsak a védelmi és közjóléti rendeltetésű, állami erdőkben indokolt alkalmazni a természetközeli erdőgazdálkodási üzemmódokat. Az így kezelt elegyes, vegyes korú állományok ellenállóbbak az özönfajokkal, és a természetes bolygatásokkal szemben, illetve az éghajlatváltozás hatásaira is rugalmasabban képesek reagálni. Semmiképp nem tartjuk elfogadottnak, hogy az elmúlt

másfél évtized legfontosabb erdész szakmai előrelépéseit téves megfontolások alapján ne segítse elő a továbbiakban az Erdőtörvény. Ezért a törvény 10. szakasza módosítását nem támogatjuk.

A Natura 2000 hálózatba tartozó erdőkkel kapcsolatban Magyarország nemzetközi kötelezettségeket vállalt, amelyek teljesítésének elmaradása komoly környezeti, politikai, vagy az Európai Unió források lehívását befolyásoló gazdasági következményekkel járhat. A Natura 2000 erdők kezelésére vonatkozó korlátozások gyengítése ezért semmiképpen nem lehet az Erdőtörvény módosításának célja. Vannak olyan, az Európai Unió szempontjából is kiemelt értéket képviselő erdeink – pl. az alföldi erdőssztyepp-erdők, amelyek egyes állományait csak a Natura 2000 előírások védik a megsemmisüléstől.

Álláspontunk szerint támogatható ugyanakkor a faanyagtermelés természetvédelmi célokból történő időbeli korlátozásának a jelenleginél rugalmasabb szabályozása. Ez nem jelentheti azonban a védelmi és közjóléti funkciók sérülését, különösen azokban az erdőkben, amelyek elsődleges rendeltetése éppen ezeket a célokat szolgálja. Bizonyos védelmi szempontokat (pl. madarak költése) elsődleges rendeltetéstől és természetességtől függetlenül minden erdőben figyelembe kell venni.

Az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülés

Szakmailag alapvetően elhibázottnak tartjuk, hogy a közzétett koncepció az éghajlatváltozás hatásaira hivatkozva javasolja az őshonos fafajú erdők idegenhonos fafajokkal történő felújítását. A gyorsan növekvő fafajokból álló faültetvények, kultúrerdők elsősorban a fosszilis energiahordozók kiváltására alkalmasak, a bennük gyorsan megkötött szén viszonylag gyorsan felszabadul, és a légkörbe visszajut energetikai felhasználásuk során. A gyorsan növekvő fafajok termesztésének technológiája az intenzív talajbolygatás miatt további szénkibocsátás forrása. E fafajok telepítését (pl. nemesnyárasok) részben jelenlegi területeket megtartva, illetve agrár-erdészeti rendszerekben, elsősorban szántó művelési ágú területek átalakításával kell megvalósítani, nem az őshonos fafajú erdők rovására.

A lassan növekvő őshonos fafajok idős állományai (tölgyesek, bükkösök) ezzel szemben igen jelentős és tartós szénraktárt jelentenek, a nagyobb mennyiségű élőfakészletben, holtfában és a bolygatatlan talajban tárolt szén által. Ezekből a szénraktárakból a szén légkörbe történő felszabadítása lassú, részben a hosszú vágásforduló, vagy a folyamatos erdőborítás miatt, részben mert a kikerülő faanyag jelentős tartós szénraktárt képez (ipari fa, bútorfá). Az éghajlatváltozás hatásainak csökkentése szempontjából nem elsősorban a szénmegkötésnek van jelentősége, hanem a hosszú vágásfordulóval, vagy vágáskor nélkül hasznosított erdőkben történő széntárolásnak.

Ki kell emelni az erdők egy másik igen fontos szerepét, ez pedig az éghajlathoz való alkalmazkodás, ami a folyamatos erdőborítás mellett kezelt természetes erdők esetében érvényesül a legjobban. Korunk szélsőségesé váló időjárási körülményei között (szokatlanul intenzív csapadék, vagy aszály, erős jégtörés, kiszámíthatatlan széljárások) az állékony, struktúrájában és fajösszetételében változatos, természetes ellenállóképességgel és regenerációs potenciállal rendelkező erdők játszanak szerepet a mikroklíma stabilizálásban, a csapadékvíz tározásában, vagy épp a talajerózió megakadályozásában. A fajszegény, esetenként monokultúrás, idegenhonos ültetvények mind a szélsőséges időjárással, mind a kártevőkkel, mind a betegségekkel szemben védtelenek.

Nem támogatjuk tehát sem az őshonos fafajú erdeink vágáskorának (vágásos gazdálkodás keretén belül) csökkentését, sem ezeknek az erdőknek gyorsan növekvő fajokkal történő felújítását, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a növekvő szénmegkötés indokával. A teljes erdőterületnek már csak a felét kitevő, lassan növekvő, magas vágásfordulójú őshonos erdők a szén tartós megkötését biztosítják, illetve kiemelt szerepük van a klímaalkalmazkodásban, ezért területük nem csökkenthet a gyorsan növekvő fajok javára.

Összefoglalva

Sajnálatosnak tartjuk, hogy a Földművelésügyi Minisztérium honlapján megjelentetett, „Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény felülvizsgálata és módosítása” című koncepció olyan szakmailag hibás, illetve téves állításokat fogalmaz meg, amelyek aligha tükrözik a több mint kétszáz éves erdész szakmai hagyományt; melyre jellemző, hogy mindenkor haladó módon egyeztette össze a faanyagtermelés céljait az erdők társadalmi szempontból ugyancsak fontos egyéb szolgáltatásainak megővésével. Csalódottságra ad okot, hogy a február 18-án nyilvánosságra került koncepció több ponton alapjaiban kérdőjelezi meg a természetvédelmi korlátozások szükségességét, indokait, holott ezek valamennyi korábbi erdőtörvény fontos és – az erdészek által is - elfogadott részét képezték. Gazdasági szempontokra hivatkozva nyíltan háttérbe kívánja szorítani a természetközeli erdőgazdálkodási módszereket is, amelyek az elmúlt évtizedek legfontosabb erdész szakmai vívmányainak tekinthetők, elméleti és gyakorlati téren egyaránt. Az éghajlatváltozásra való felkészülés címén olyan téves irányokat jelöl meg, amelyek a kitűzött célokkal ellentétes módon növelnék a káros hatások érvényesülését erdeinkben és a légkörben egyaránt.

Alaptörvényünk kimondja, hogy az erdők, valamint a biológiai sokféleség védelme, fenntartása, megőrzése az állam és valamennyi állampolgár kötelessége. A természetvédelem és a fenntartható erdőgazdálkodás jelenleg egyaránt a Földművelésügyi Minisztérium felelősségi körébe tartozik. Az Erdőtörvénynek a most közzétett koncepció szerinti módosítása nagymértékben, és hátrányosan befolyásolhatja az erdő, mint nemzeti kincs megőrzésének feltételeit, amely sem a magyar állampolgárok egészséges környezethez való alapjogával, sem az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaival, sem pedig Magyarország által ratifikált nemzetközi természetvédelmi megállapodásokkal nem egyeztethető össze, továbbá konfliktust gerjeszt két egymásra utalt szakma képviselői között. Meggyőződésünk ugyanakkor, hogy megfelelő egyeztetés mellett a törvény módosítása nem csak az erdők, de minden érintett társadalmi szereplő érdekeit, szakmai elvárásait előnyösen szolgálhatja. Javaslatainkkal mi is a szélesebb alapokon nyugvó szakmai párbeszéd kialakítását kívánjuk elősegíteni.

A koncepcióhoz és a leendő törvény-tervezethez tehető legfontosabb javaslataink a következők:

- Az erdők természeti értékeinek megőrzését messzemenőig biztosítani kell az erdőtörvényben; a szabályozások gyengítése nem elfogadható. Indokolt esetben a védelmi és közjóléti rendeltetésű erdők egy részében a természetvédelmi kezelés, illetve az erdő teljes háborítatlanul hagyása alapvető célkitűzés kell legyen.

- A természetközeli erdőgazdálkodást az Erdőtörvénynek szükséges és érdemes támogatnia, mivel az természetvédelmi, közjóléti és gazdasági szempontból éppúgy előremutató eszköz, mint az éghajlat-adaptáció szempontjából.
- Az éghajlatváltozásra történő felkészüléshez legfontosabb a Kárpát-medencéhez évezredek óta alkalmazkodott őshonos fafajok felkarolása, és a kíméletes (adaptív, természetközeli) erdőgazdálkodás támogatása
- Általános megközelítés helyett a törvénynek differenciálnia kell a különböző tulajdonú, természetességű és rendeltetésű erdők kezelési alapelvei között.

Alulírott természetvédelmi civil szervezetek nyomtatékkal kérjük, hogy fenti javaslatainkat az Erdőtörvény módosítása, illetve a normaszöveg elkészítése során a Földművelésügyi Minisztérium szíveskedjen figyelembe venni.

Kérjük, hogy az Erdőtörvény módosítási folyamatában a Minisztérium folyamatosan tartson szervezeteinkkel szakmai kapcsolatot, bevonva az előkészítés minden szakaszába. Készek vagyunk hazánk erdő kincsének, az Alaptörvényben is rögzített elveknek megfelelő védelme érdekében az építő párbeszédre.

Meggyőződésünk, hogy a magyar erdészeti ágazatban dolgozók rendelkeznek azzal a szakmai felkészültséggel, ami alkalmas az állami erdők közcélokot szolgáló, integrált, környezeti értelemben is minőséginek tekinthető kezelésére. Ezt a lehetőséget minden eszközzel – így az Erdőtörvény szabályozási környezetével is – erősíteni és segíteni kell, a társadalom alapvető elvárásai mentén.

Budapest, 2016. március 11.

Köszönettel és üdvözlettel:

Sipos Katalin
WWF Magyarország
Alapítvány

dr. Halmos Gergő
Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület

dr. Farkas István Tamás
Magyar Természetvédők
Szövetsége